

Wolność – historie wewnętrzne

Autorka: Joanna Roszak

Czas warsztatu: 1,5 h

Warsztat odpowiedni dla dzieci i młodzieży w wieku 13-19 lat

Cele warsztatu:

- zapoznaje z biografiami ludzi-ikon wolności,
- uświadamia, że historię piszą nie tylko postaci obecne na kartach szkolnych podręczników,
- inspiruje dzieci i młodzież do twórczych poszukiwań,
- wzmacnia motywację do działań na rzecz własnego rozwoju i dobra świata,
- daje głębszy wgląd w krąg tematyczny związany z wolnością,
- uczy pracy w zespole,
- promuje postawy dialogowe i refleksyjne.

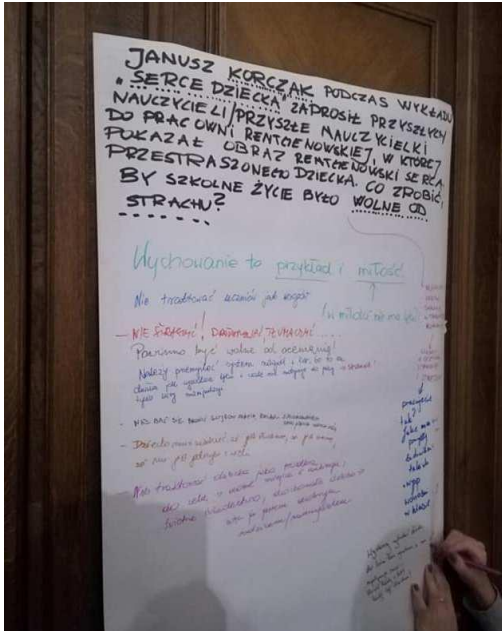
HASŁA TEMATYCZNE: zaangażowanie, wolność, wolność od, wolność do

Czas	Opis działania	Potrzebne materiały
10 minut	<p>Na podłodze narysowane są klasy. Każdy z uczestników/każda z uczestniczek dostaje małą kartkę, zapisuje na niej, z czym lub z kim kojarzy się wolność (postać, pojęcie, asocjacja, cytat, tytuł filmu, piosenki...) i wrzuca tę kartkę do górnej części, nazwanej niebo.</p> <p>Inny wariant:</p> <p>Kapsuła czasu to pojemnik, w którym umieszcza się przedmioty bądź informacje przeznaczone dla przyszłych pokoleń. Stwórzcie kapsułę wolności. Włóżcie do niej Wasze skojarzenia z wolnością zapisane na małych kolorowych kartkach.</p> <p>Zostaną one odczytane na koniec warsztatu.</p>	<p>Narysowane klasy (kredą na podłodze lub na płachcie papieru).</p> <p>Kartki, pisaki.</p> <p>Stoik (przy wyborze drugiego wariantu zadania).</p>

13 minut	Każdy z uczestników/każda z uczestniczek losuje dwie karty z cytatem lub/i fotografią, następnie siada w kręgu i komentuje/interpretuje jedną wybraną kartę, dzieli się przemyśleniami na jej temat (do minuty na wypowiedź jednej osoby). Karty zostają w posiadaniu warsztatowiczów/czek, jako pamiątka ze spotkania.	Załącznik 1.
5 minut	<p>Prowadzący/ca dzieli uczestników/uczestniczki na grupy i rozdaje po dwa paski z początkowymi fragmentami sentencji (załącznik 2.). Prosi, by grupy dokończyły wydrukowane dla nich na kartach zdania:</p> <p><i>Życie to za mało...</i></p> <p><i>Wolność to posłuszeństwo...</i></p> <p><i>Wolność nigdy nie jest dobrowolnie dana...</i></p> <p><i>Nie ma wolności...</i></p> <p><i>Nie ma siły, która może położyć kres...</i></p> <p><i>Być wolnym to nie tylko pozbywać się łańcuchów, ale także żyć w taki sposób...</i></p> <p><i>Sekretem szczęścia jest wolność, a sekretem wolności...</i></p> <p>Grupy przedstawiają na forum efekty swojej pracy.</p>	Załącznik 2.

<p>2 minuty</p>	<p>Po prezentacji prowadzący/a pokazuje na flipcharcie/ekranie/wydrukach oryginalne sentencje. Prosi o ich lekturę.</p> <p>Życie to za mało. Trzeba jeszcze blasku słońca, wolności i kwiatów.</p> <p>Hans Christian Andersen</p> <p>Wolność to posłuszeństwo własnym zasadom.</p> <p>Arystoteles</p> <p>Wolność nigdy nie jest dobrowolnie dana przez opresora; musi być pożądana przez uciskanego.</p> <p>Martin Luther King</p> <p>Nie ma wolności bez sprawiedliwości.</p> <p>Szymon Wiesenthal</p> <p>Nie ma siły, która może położyć kres ludzkiemu poszukiwaniu wolności.</p> <p>Liu Xiaobo</p> <p>Być wolnym to nie tylko pozbywać się łańcuchów. To także żyć, szanując innych i wzmacniając ich wolność.</p> <p>Nelson Mandela</p>	
---------------------	--	--

	<p>Sekretem szczęścia jest wolność. A sekretem wolności – odwaga.</p> <p>Tukidydes</p>	
20 minut	<p>Czas na samodzielne zwiedzanie wystawy <i>Pochwała wolności. Wolność to dopiero początek</i> w CK Zamek w Poznaniu.</p>	<p>Wystawa <i>Pochwała wolności</i>, CK Zamek, 23 października-26 listopada 2018.</p>
14 minut	<p>Urządzamy cichą dyskusję. Prowadzący wywiesza w różnych miejscach pomieszczenia duże płachty z pytaniami. Uczestnicy/czki mają możliwość pisemnego wypowiedzenia się na tematy dyskusji, a inni mogą wchodzić w polemikę, dopytywać, odpowiadać pisemnie na wywieszonych kartach, stawiać wykrzykniki przy sądach, z którymi się identyfikują....</p> <p>Tematy dyskusji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Twórczyni, działaczka, posłanka... Co żeńskie końcówki mają wspólnego z wolnością? 2. Wolność pozytywna to (zgodnie z myślą Isaiaha Berlina przedstawioną w eseju <i>Dwie koncepcje wolności</i> z 1958 roku) tzw. "wolność do..." (zgromadzeń, zabierania głosu, dokonywania wyborów, krytyki...). Wolność negatywna natomiast to tzw. "wolność od..." (przymusu ze strony władz, strachu, obciążeń podatkowych, ingerencji władz w życie prywatne, kary). Która z nich jest ważniejsza? 3. Janusz Korczak podczas wykładu <i>Serce dziecka</i> zaprosił przyszłych nauczycieli do 	<p>Taśma klejąca, płachty papieru z zapisanymi tematami dyskusji, mazak dla każdego uczestnika/każdej uczestniczki.</p>

	<p>pracowni rentgenowskiej, w której pokazał im rentgenowski obraz serca przestraszonego dziecka. Polecił studentom i studentkom, by dobrze go pamiętali i nigdy nie byli odpowiedzialni za podobny strach. Co zrobić, by szkolne życie było wolne od strachu, ale niewolne od wymagań i wspierania się nawzajem przez nauczycieli i uczniów?</p>	
<p>14 minut</p>	<p>Odczytanie przez prowadzącego/prowadzącą arkuszy cichej dyskusji, komentarze, wypowiedzenia.</p>	
<p>2 minuty</p>	<p>Uczestnicy formują dwa koła: jedno w drugim. W każdej parze osoby stoją zwrócone twarzami do siebie. Mamy do dyspozycji 30 sekund, aby wraz z partnerem/partnerką porozmawiać na określony przez prowadzącego/-cą temat. Po ogłoszeniu upływu czasu środkowe koło porusza się o dwie osoby w prawą stronę i podjęty zostaje nowy wątek rozmowy. W ten sposób odbywają się cztery rundy.</p> <p>Pytania do rund:</p>	

	<ol style="list-style-type: none">1. Co dał mi warsztat?2. Co zrobisz dziś po powrocie do domu?3. Jaką piosenkę mogłabyś/mógłbyś komuś zaśpiewać, by go/ją rozweselić?4. W jakiej przestrzeni czujesz się wolny/wolna?	
--	---	--

Załącznik 1.

SIEĆ

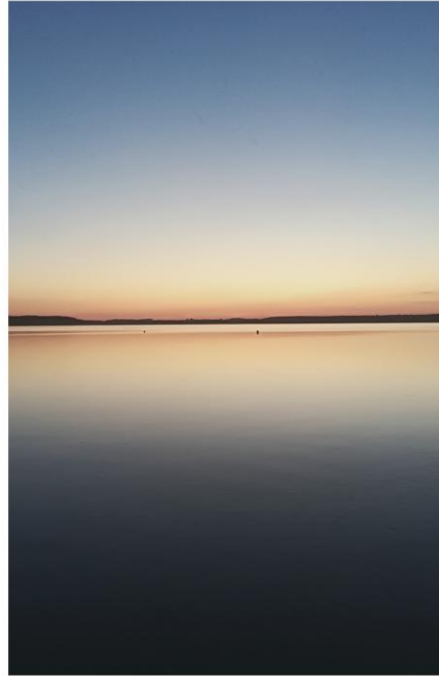
POWOLNOŚĆ

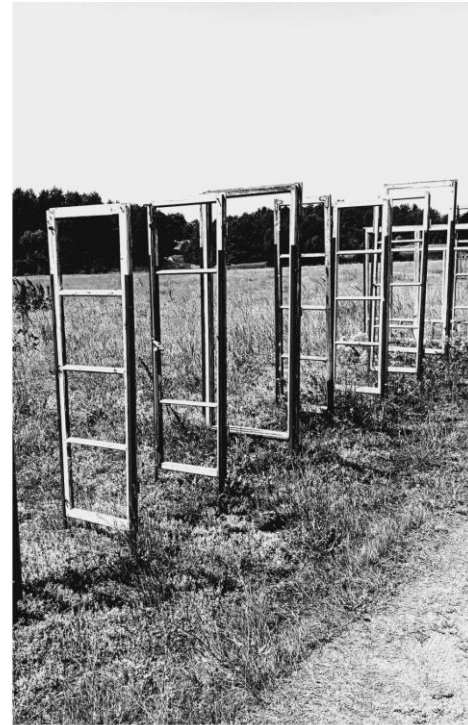
KREATYWNOSĆ

FUNDAMENT

SPOKÓJ

WIDOKI

KRUCHOŚĆ

WYZWANIE

UWAŻNOŚĆ

<p>Zygmunt Bauman</p> <p>[...] Dwie są wartości równie niezbędne dla godnego i satysfakcjonującego czy choćby znośnego ludzkiego życia. Jedną z nich jest wolność – drugą zaś bezpieczeństwo. Jedna bez drugiej obejść się nie może: bezpieczeństwo bez wolności równa się niewoli, wolność zaś bez bezpieczeństwa to tyle co chaos, poczucie zagubienia, męka niepewności i upokorzenie powodowane niewiedzą, co począc, i praktyczną niemożnością jej zaradzenia. [...]</p>	<p>Zygmunt Bauman</p> <p>[...] wolność to możliwość samookreślenia i samostanowienia – gdy bezpieczeństwo wymaga podporządkowania się decyzjom nie przez siebie podejmowanym i mieszczona się w ramach nie przez siebie zakreślanych... No i wybieraj tu!</p>	<p>Zygmunt Bauman</p> <p>Historia, jak obecne trendy sugerują, biegnie nie tyle po linii prostej – od powszechnego niemal zniewolenia do coraz pełniejszej i wszechogarniającej wolności – ile ruchem wahadłowym. [...] walka o ludzką wolność jest wciąż daleka od zakończenia, nie pora jeszcze ogłaszać jej ostatecznego triumfu [...].</p>
<p>Tadeusz Gadacz</p> <p>Nie jesteśmy niepodlegli w stosunku do czasu. Nikt nie wybrał sobie epoki życia, podobnie jak i samego swojego życia. Nie jesteśmy niepodlegli wobec kultury i języka. Nasze doświadczenie wolności rodzi się już w obszarze jakiejś kultury i języka. Nie jesteśmy niepodlegli w stosunku do rodziny, jej tradycji, religii, jej uwarunkowań. Podobnie jak nie jesteśmy niepodlegli wobec zdarzeń losu. Tak jak nie mamy wpływu na czas naszego życia, rodzinę, tak też nie panujemy nad zdarzeniami losu. Wolność nie jest absolutna. Jest zawsze w jakiejś sytuacji. [...] Drzewo zrzucone do rzeki musi płynąć z jej</p>	<p>Tadeusz Gadacz</p> <p>Wolność jest niezależnością. Absolutna niezależność byłaby jednak absolutną samotnością. Wolność jest międzyludzka.</p>	<p>Tadeusz Gadacz</p> <p>Jeżeli człowiek jest wewnętrznie wolny, może być także wolny w każdej sytuacji, nawet w najbardziej ekstremalnych warunkach. Natomiast jeżeli nie jest wewnętrznie wolny, to nawet stworzenie odpowiednich prawnych i konstytucyjnych warunków wolności nie zagwarantuje mu wolności. „Nie można dać człowiekowi wolności z zewnątrz, pisał Emmanuel Mounier, wraz z życiowymi ułatwieniami czy konstytucjami: zasną w swych wolnościach i obudzą się jako niewolnicy. Wolności są jedynie szansami ofiarowanymi duchowi wolności“.</p>

<p>prądem. Człowiek, jeśli zechce, może płynąć pod prąd. Świadom tego był Plotyn, pisząc, że nie mamy wpływu na rolę, jaką przyszło nam grać w dramacie egzystencji, rolę przydzieloną przez los. Mamy jednak wpływ na samą grę.</p>		
<p>Zygmunt Bauman</p> <p>Im więcej wolności, tym mniej bezpieczeństwa, a im więcej bezpieczeństwa, tym mniej wolności. No bo przecież przez bezpieczeństwo pojmujemy stabilność, twarde gruntu pod nogami, wiarę, iż to, co poprawne i korzystne dziś, jutro i pojutrze takim pozostanie, i że tego, co się dziś posiadało, jutro się nie straci – a więc i przekonanie, że po przebudzeniu zostanie się świat i własne w nim miejsce takimi, jakimi były przed zaśnięciem. A wolność, jak by jej nie zdefiniować, to możliwość rozpostarcia skrzydeł i oderwania się od gruntu, przekonanie, że rzeczy mogą być inne, niż są, a świat da się zmienić na lepsze – ale też, jak to być musi w każdej wyprawie w nieznaną, strach przed ryzykiem pomyłki. Bezpieczeństwo, by podsumować, przynosi spokój ducha; wolność, dla odmiany, to recepta na jego niepokój.</p>	<p>Barbara Skarga</p> <p>Ileż mówi się o wolności, przychodzi mi do głowy taka prosta myśl. Faktem jest, że żyję. Czym jednak jest to życie, które zostało mi dane, o które nie prosiłam, które przyszło nagle? Kim jestem, kim jest to moje „ja”, dzięki życiu istniejące, i cóż ono może? Moje narodziny miały miejsce bez mojej woli. Moja śmierć nie zależy również ode mnie [...]. Wspominając narodziny, których nikt nie pamięta, które się skryły za zasłoną czasu, i rozmyślając o śmierci, pytam, gdzie jest moja wolność. Czyż nie jest ułudą?</p> <p>Nie wybrałam życia, nie wybrałam miejsca swych narodzin, kraju ani czasu, nie wybrałam rodziców, nie wybrałam także mojej płci, budowy ciała, koloru oczu itd.</p>	<p>Anna Sajdak</p> <p>Wolność [...] jest pojęciem nadużywanym i rozumianym jednostronnie, jeśli pojawia się w oderwaniu od odpowiedzialności.</p>

	<p>Czasem to, czego najbardziej boisz się zrobić, jest tym, co może uczynić cię wolnym.</p> <p>Misty Copeland</p>	<p>Zdecydowana większość koncepcji człowieka [...] wydaje się potwierdzać tezę, zgodnie z którą każda jednostka ludzka wyposażona jest zarówno w potrzebę dominacji, jak i potrzebę zależności. Powyższa teza, jak mi się wydaje, została najpełniej rozwinięta przez J. P. Sartre'a, który stwierdził, że chociaż człowiek zawsze działa przeciwko wolności "Innego", nigdy nie będzie w stanie opanować (posiadać) jego wolności (świadomości, transcendencji).</p> <p>Andrzej Murzyn</p>

Załącznik 2.

Życie to za mało...

Wolność to posłuszeństwo...

Wolność nigdy nie jest dobrowolnie dana...

Nie ma wolności...

Nie ma siły, która może położyć kres...

Być wolnym to nie tylko pozbywać się łańcuchów, ale także żyć w taki sposób...

Sekretem szczęścia jest wolność, a sekretem wolności...

* Na kartach zostały wykorzystane m.in.: fragment tekstu prof. Zygmunta Bauman'a *Skrzypce wolności*, zamieszczonego w programie wystawy *Potrzeba wolności. Sztuka europejska po 1945 roku* (MOCAR, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie), fragment tekstu prof. Barbary Skargi z portalu psychologicznego *Charaktery*, tekstu prof. Tadeusza Gadacza zamieszczonego na stronie internetowej Austriackiego Forum Kultury, passus książki Anny Sajdak (*Edukacja kreatywna*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2008, s. 145) oraz Andrzeja Murzyna (*Filozofia edukacji u schyłku XX wieku. Wybrane kwestie*, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków 2001, s. 55) oraz amatorskie zdjęcia autorki scenariusza.